

text: Ivana Pustějovská
foto: archiv JD

rozhovor

Jakub Dürr – náš muž v Bruselu

Dělník ve fabrice na kompromisy. Ten tůleek mě napadl snad v polovině našeho rozhovoru, který jsme spolu vedli. Jistě, je opravdu hodně nadsazený. Protože muž, který mi vysvětloval složitosti bruselské mašinerie, není bezejmenné kolečko ve stroji. Je to vrcholný český diplomat a taky absolvent UP a její někdejší prorektor. Ale možná právě tímto brutálním zjednodušením se podaří lépe vysvětlit jeho diplomatickou misi a vlastně tak demytizovat Brusel u nás doma. I to, kromě hromady jiné agendy, totiž patří k práci vedoucího stálého zastoupení ČR při Evropské unii, velvyslance Jakuba Důrřa.

— Jste vystudovaný politolog. Je to výhoda pro diplomata mít takové teoretické vybavení?

Je to jednoznačně výhoda. Skloubení obojího, teoretické průpravy a praktického osahávání si věcí v terénu mi pomáhá v každodenní bruselské realitě. Na jedné straně využívám horizontální přehled, který mi dalo studium a působení v akademické sféře, na straně druhé mi pomáhá jakýsi sektorální vřled, který mám z praxe a který mimo jiné zahrnuje i znalost evropské legislativy, kterou zde připravuji. Obé jde ruku v ruce, teoretickou výbavu bych neopomíjel. A i když Goethe říká – šedivá je teorie, jen strom života věčně zelená se – já si myslím, že ony dvě barvy nejsou tak vyostřené a konfliktně proti sobě jdoucí.

— Máte zajímavou zkušenost – před lety jste na univerzitě přednášel o EU, o integraci a o pár let později jste přímo v srdci unie svědkem nečekané proměny – odchodu jedné ze stěžejních zemí. Jak se díváte na brexit?

Výsledky britského referenda v červnu 2016 šokovaly nejen všechny ostatní země EU, ale i Spojené království samé. Důsledky tohoto otřesu vidíme dodnes, protože ani po více než dvou letech od referenda nejsme s to uchopit, co se stalo. Najednou se děje něco zcela jinak, než bylo v uplynulých desetiletích zvykem. Do té doby platilo, že vedle hlubší integrace, tedy prohlubování spolupráce zemí v jednotlivých oblastech a politikách, šlapal paralelně proces rozšiřování. Nikoho by ani před pár lety nenapadlo, že by se z Evropské unie někdo odpoutal. Nikdy pro to nebyly dostatečně závažné důvody. Dnes máme precedens, který musíme zodpovědně zvládnout. Musíme promýšlet všechny scénáře a předjímat všechny dopady, které vyvolá. Je však jasné, že brexit působí značné škody nejen Británii, ale ztrácejí na něm zásadně také země pozůstalé.

— Nehrozí efekt sněhové koule, tedy že se inspiřují další země?

Myslím, že ne. Je dost odstrašující vidět velkou, úspěšnou a přátelskou zemi, jak se zmítá ve velkých problémech, jak v ní najednou převládá neschopnost rozhodnout i v jednoduchých otázkách. Je to neradostný pohled a člověk z toho má pocit hořkosti.

— Jste odborník na evropskou politiku. Vysvětlte mi, co se s námi stalo, když v roce 2003 v referendu o vstupu do EU hlasovalo pro 77 procent voličů, což bylo 42 procent všech lidí, kteří mohli volit, zatímco dneska je náš vztah k EU dost vlažný. Čím to?

Myslím, že vedle neschopnosti politické a mediální sféry zprostředkovávat a vnímat pozitivně některé každodenní aspekty bruselské, respektive evropské reality, je to i psychologická či mentální záležitost. Jde o jistou neschopnost a nevěli vykročit, obrazně řečeno, zpoza českých vod, luhů a hájů a uvědomit si, že naprostá většina legislativy a všeho, co se dotýká běžného života kdekoli v Česku, se sice připravuje v Bruselu, ale my vždy jsme u toho. Nikdo tady nedělá nic za našimi zády nebo na náš úkor. Žádné spiknutí se nekoná. Já a mí kolegové zastupujeme Českou republiku, máme k tomu projednaný mandát a propracované instrukce, ke každému jednání přistupujeme s vědomím, že je to pozice výhodná pro naši zemi. Je-li něco pro Česko i po vyjednávaních kolem stolu zásadní problém, pokud je potřeba ochránit naše zájmy, pak takové návrhy blokujeme či vetujeme. Ale to je normální procedura daná pravidly.

Opravdu mě zaráží, že patnáct let po vstupu do EU je česká evropská debata nebo česká evropská politika v některých ohledech v horším stavu, než byla v době, kdy jsme se připravovali a vstupovali. Brusel je sídlem dvou hlavních kotev naší novodobé demokracie – NATO a EU. A asi stojí za to připomenout, že jsme o vstup do těchto struktur dost usilovali a nakonec do nich také vstoupili – dobrovolně. Podle mě naše členství v těchto společenstvích dává velký smysl a přináší nezpochybnitelný užitek. Jsme díky tomu součástí něčeho většího, co nám může pomoci k úspěchu, co nás může posunout dál. Mnohým však schází vědomí toho, že Brusel je po Praze naše druhé hlavní město.

— Každodenní bruselská realita je pro vnější svět nesrozumitelná. Konečnicou Brusel nemá skvělou pověst ani v tzv. starých členských zemích...

Ano, i země, které tady třeba více jak čtyřicet let užívaly velkých výhod, jako byla třeba už zmiňovaná Británie, opravdu dodnes možná nepochopily některé procesy, které zde jsou, a nebyly schopny tu mentální bariéru,

kteřou jejich občané mnohdy vůči Bruselu cítí, vysvětlit nebo překročit. Nepomáhají tomu ani politici, kteří se schovávají za Brusel vždy, když musí řešit něco nepopulárního. Navíc je opravdu docela obtížné ukázat rozdíly mezi evropským a národním parlamentem, vysvětlit, co to je Rada ministrů, k čemu slouží Evropská komise, že eurokomisařka Věra Jouřová není europoslankyně a podobně. Sám musím dost často vysvětlovat, že jako český velvyslanec nejsem politik nebo úředník spjatý s Komisí nebo parlamentem. Naopak, že já jsem ‚muž Prahy‘ v Bruselu. Uvědomuju si, že se mi, ale ani řadě dalších lidí, kteří zde žijeme, nedaří vysvětlovat smysl a užitečnost naší práce. Jak jednoduše vysvětlit, že celý Brusel je jedna velká fabrika na vytváření kompromisu, který venkoncem není vůbec škodlivý?

— Jak si podle vás dnes stojí starý kontinent? Hrozí nám konec Evropy v podobě, jak ji známe?

Nehrozí. Evropa je v lepší kondici, než možná kdy byla v průběhu různých nedávných krizí. Navíc vždy každou z nich dokázala zvládnout. V tom jsem optimista. Zdá se, že všechny nejproblematictější jevy jsou za námi a není potřeba si stále opakovat, jak je všechno špatně, a vypočítávat, čeho všeho se musíme bát. Sebehrskačství a sebezpyt nám mnohdy bývaly na škodu. Evropská unie je nejlepší místo světa v kvalitě života. Jejich pět set milionů obyvatel je součástí velké komunity, velké success story, která se odehrává v čase ekonomického, sociálního i environmentálního vzrmachu. Nevídím momentálně žádný zásadní problém, který by nás měl vést k přemítání o tom, že se děje něco zcela katastrofálního. Migrační krize skončila, finanční a ekonomická je za námi už dávno. Když ale budeme stále zpochybňovat to, že můžeme být v podstatě v klidu a že můžeme řešit jen běžné provozní problémy, tak se nepohneme. Sami si škodíme v situaci, kdy jsme na globální scéně více a více testováni některými našimi nepřáteli nebo dokonce partnery.

— V květnu nás čekají volby do Evropského parlamentu. Připomenu, že v roce 2014 byla u nás volební účast 18,2 procenta. Byli jsme po Slovensku nejhorší. Jak to vidíte letos?

Vídím dva velké problémy. Prvním je ochota nebo neochota Čechů a Slováků zvednout se a jít k těmto, jak říkají politologové, volbám druhého řádu. Souvisí to s tím, o čem jsme už mluvili – o potřebě být součástí něčeho většího než jsme my sami, podílet se na tom a přijmout i spoluodpovědnost za výsledek. Bude hodně záležet na tom, jakou podobu a úroveň budou mít předvolební kampaně kandidujících stran. Zda dokáží přesvědčit

Jakub Dürr (* 1976)

Pochází z Boskovic, vystudoval na FF UP obory Politologie – Evropská studia a bakalářský stupeň polského jazyka a literatury. Absolvoval studijní pobyty v zahraničí, mj. v USA, Velké Británii, Maďarsku a Polsku. Na UP zastával dvakrát funkci prorektora pro vnější vztahy a pro zahraničí. Ve státních službách působil jako náměstek ministra školství a náměstek ministra zahraničí. V letech 2011-2016 byl zástupcem stálého představitele ČR při EU. Od podzimu 2018 pak toto zastoupení v Bruselu vede.



voliče, že existují zásadní evropská přesahová témata, která se jich týkají a kvůli kterým by měli jít volit. Druhý problém, který s tím úzce souvisí, je, že právě v těchto kampaních se zaměřuje celá řada politiků a stran spíše na domácí problémy a volby do Evropského parlamentu se stávají rukojmím domácí debaty, domácích siločar, které jsou momentálně na politické mapě narýsovány. Děje se to na úkor jakési širší, hlubší evropské identity a podle mě je takové zaměňování evropsko-českých a česko-evropských problémů fatální.

— V čem?

V tom, že zase ztratíme šanci dobrat se něčeho zajímavějšího, podstatnějšího, o co v evropské diskuzi půjde. Pokud se celá česká evropská debata vychýlí například směrem k migračnímu nebezpečí, konci naší historie a možná i konci světa, to vše podbarvené neidentifikovanou hrozbou kdoví odkud – a to je české vnímání světa a EU od roku 2015 – tak volby pro nás skončí zase neúspěchem. Promarníme příležitost i čas. Měli bychom si uvědomit, že právě těmito volbami se změní i celá unie. Ony narýsují nové koalice, vytvoří se nové většiny, které budou rozhodovat. To bude mít dopad na vytváření struktur Evropského parlamentu a hlavně Evropské komise a všechny další následující kroky, které povedou i k volbě předsedy Evropské rady a také ustavení nové představitelky pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku. Takže celá evropská personální rošáda, která nastane, má začátek v květnu u vašeho volebního lístku do Evropského parlamentu.

— Kdo vy vlastně jste? Občas o vás píšou jako o bruselském dveřníkoví, pro někoho jste Pan Evropa. Jak se vnímáte vy?

Pro mě je důležité zachovat si vědomí reality, která se dál děje v mém rodném hanáckém městečku. Tato membrána hraje naprosto zásadní roli v tom, abych tady uspěl

a nestal se pouhou součástí zdejší bruselské bubliny. A kdo jsem? Jsem český diplomat, který pracuje pro Českou republiku. Kromě toho, že musím chápat Brusel ve vši jeho složitosti, tak bych měl vnímat také politickou i socioekonomickou situaci u nás doma. Pro úspěch mé práce je důležité vyvažovat tyto dva pilíře. Soudím, že spíš plním úlohu mostu, který spojuje Prahu a Brusel – ten, který přibližuje Brusel v Praze a Prahu v Bruselu. Je to sice pouhých 900 kilometrů, ale věřte mi, že někdy je to vzdálenost fatální.

— Nastoupil jste na pozici, kterou před vámi zastával Martin Povejšil, také absolvent UP. V rozhovoru, který jsme spolu před časem vedli, jsme mluvili o vlastnostech dobrého diplomata. Zmínil kromě jiných trpělivost. Co byste dodal vy?

Jsem moc rád, že zmiňujete Martina, protože v roli diplomata určitě sdílíme nejen stejné hodnoty, ale i stejné přístupy. S trpělivostí určitě souhlasím, ještě přidám houževnatost a potom jednu takovou hybridní kategorii – skloubení asertivity s pokorou. Důležité je mít přirozenou míru skromnosti a empatii. Vyvažování těchto vlastností a jejich vzájemného poměru se odvíjí od konkrétních období a problémů.

— Jste absolvent UP, pracoval jste tady, k univerzitě se stále hlásíte. Proč?

Protože to je pro mě mentálně i prakticky velmi důležité. Jsem rád součástí nějakého smysluplného celku, který má daná pravidla a kde mohu plnit nějakou roli. Takovým společenstvím je pro mě akademická obec, v níž mám navíc možnost předávat dál své znalosti a zkušenosti. Když najdete pospolitost, která vám přiroste k srdci a jejíž součástí se cítíte být, přijmete současně i závazky. Proto cítím k Univerzitě Palackého nejen vděčnost, ale i povinnost být s ní v kontaktu a pomáhat.